

مسلمانوں و سوسیالیستک

« و وکینگ » جامع شریفندہ « مسلمانوں و سوسیالیستک » حقندہ جامع مذکور امامی خواجہ « احمد نذیر » طرفندن ایراد اولونان بو قونفرانس بر رسالہ حالندہ طبع و نشر ایدلش اولدیغندن بو قونفرانسی ترجمہ ایدیورز . ایکی مقالہ نشر ایدہ جکمز بو قونفرانسیک برنجی قسمی بروجه آتیدر :

بک واسع بر مسئلہنی قیصہ بر زمان ایچندہ موضوع بحث ایتک مجبوریتندیم . بناءً علیہ بر نتیجہ دن بر نتیجہ یه آنلا یه جغمدن سلسلہ محاکمہ می دقتله تعقیب ایتہ کزی رجا ایدہ جکم . غریبہ تلقی ایدیلدیکی شکلده سوسیالیستلکدن و بونک مضراتندن بحث ایتدکن صوکره مسلمانلغک ایلک دورینه رجوع ایدہ رک علیہ الصلاة والسلام اقدمزک کتیردیکی سوسیالیستلکک ضرب متفکرلری طرفندن اختراع اولونان سوسیالیستلکک فاقیتنی اثبات ایدہ جکم .

فقر و ضرورت هر عصرده انسانلغہ مسلط اولمش بر آقندر . اسکی زمانلرده شاعرلر صلح و مسالمتله ، فیض و برکتله مالامال بردورمشعشی ترنم ایدرلردی . بو آنتون دورینی فلاکت و مصیبت دوری تعقیب ایتمش ، هیئت اجتماعیہ مال و منال صاحبی و مال و منالدن محروم صنفلره انقسام ایلشدر . افلاطون و ارسطو کی فیلسوفلر بر طاقم نظریات سیاسیہ وجودہ کتیرمکله بو مسئلہنی حلہ چالیشدیلر . فقط نظریات ، انسانک خودکامانی قارشیسندہ عاجز قالدی . یونانستان ، ده موقراسی دورنده اولدینی کی قراللق و آریستوقراسی دورنده ده ثروتک سیانآ توزیمی اساسلری اوزره مسالمت اجتماعیہنی تأمین ایدہ مدی . رومانک حاکمی انساننده عینی مسئلہ کندینی کوستردی . مال و ملک صاحبیلرله بونلردن محروم اولانلر آرمسندہ وقوع بولان جدال تاریخ بشرک الک مؤلفصللری تشکیل ایدر . مرور زمان ایله اغنیایله فقر آرمسندہ کی اوچوروم کنیشله دی . مع مافیہ بنی (ایشاع) ک سوزلرنده بر نفحه تبلی بولویورز . اونی متعاقب حضرت عیسی کلدی . عیسایک تعالیمی فقرایه امید بخش ایدہ جک بر مایهتده ایدی . فقط کلیسایک تردیسیلہ زنکیئلر ایله فقیرلر آرمسندہ کی اوچوروم قورقونج بر وسعت پیدا ایتدی . کلیسا ، عملیه ، اولدقلری کی یاشاملرینک اراده الهیه ایجابی اولدینی عصرلرجه تلقین ایلدی . صنف رهبان ، فقرای نعتت صرفاندن محروم یاشاندی . قارا کلق دنیایک شوراسنده ، بوراسنده بر قاچ قیویلجیم بایرہ رک ، یاییله رق اشتعال ایدنجه کلیسا ، بونی قان سیلرلیله سوندورمک ایچون اردولر تجهیز ایتدی . (دومونیک) کی اعزہ ، بر آلدہ صلیب بر آلدہ قیلنج بولوندینی حالده بو اردولرک الک فجیع مظالمی ارتکاب ایتلری ایچون تشویقاندہ بولوندیلر . تجمدد دورینه قدرروما کلیسای ، قوته استناداً یاشادی . فکری حرکتلردن دویدینی قورقو خرسیتیانانی

صولدوردی و خرسیتیانلق برمسلك ، بر تجارت اولدی . رهبان صنفک طرفکیرانه خط حرکتی نتیجہ سنده اجتماعی ناخوشنودی تعمیم ایتدیسده منتظم بر حرکت وجودہ کتیرہ مدی . آنجق اون سکزنجی عصرده درک خلقت عدم خوشنودیی فرانسہ حکومتک سوء اداره سی یوزندن فقر وفاقه ایله مضاعف برشدت اکتساب ایتدیکندن هائله انگیز بر صورتله کندینی افادہ ایتدی . بکله نیلین ساعت حلول ایتشدی . ژان ژاق روسو ، یکی بر مجاهدہ نک عامداری اولارق ظهور ایتدی . بو مجاهدہ نک دستوری : « حقوق بشر » دی . روسسو ، فقر و ضرورتک بر اثر طبیعت اولمادیغنی اعلان ایتدی . بونلرک ، بشرک خودکاملقندن و ظلمندن ایلری کادیکنی سویلدی . روسسو املاک شخصیہ نظامنه معارضدی . اراده فردیه نک ، اراده اجتماعیہه منقاد اولسنه طرفداردی . ناپولیونک استبدادیلہ نتیجہ لن مداخله اجنبیه وقوع بولماسه بلکه روسسو احراز ظفر ایدردی . دولت سوسیالیستلکی بو صورتله عدم موفقیته دوچار اولونجه صناعی سوسیالیستک ایچون جدالک وقوعی لازمدی . فرانسه ده (سان سیمون) ، انگلترده (روبرت اوون) کی آدملر چالیشمغه باشلادیلر . (اوون) بر باطرون اولق اعتباریلہ مستثنا بر آدمدی . اونک اثری تعقیب ایدلش اولسه تاریخ صحیفه لرندن سی و سرمایہ مسئلہ سی طی ایدیلیردی .

شمدی تاریخک دیکر صحیفه سی چویره رک بین المال مادیاتی (قارل مارقس) . کله لم . مومی الیه اک بویوک اثری اولان « سرمایہ » ده غیر شخصی قوته اعتقادینی افادہ ایتکده در . (قارل مارقس) صناعی جریانک دره بکلکدن نشئت ایتدیکنی ، عملہ نک کندیلرینه صاحب اولمادقلرینه مبنی ، یا فابریقهیه مربوطیت ، یا خود آچلقندن اولمہ نی قبول ایتک مجبوریتده اولدقلرینی بیان ایتدی . سرمایہ حاکم ، عملہ اوکا محکومدر . بناءً علیہ (مارقس) ثروتک سبی سی اولدیغندن سیک استثمارینی توصیه ایتکده در . مومی الیه کوره صناعی تکامل ، زنکیفی دها زنکین ، فقیری دها فقیر یامقددر . مارقسک نظرندہ سی و ثروت اضافی برر شیدر . حال بوک اقتصادیات نقطه نظرندن سی باشلی باشنه بر شی دکلددر . عرض و طلب مسئلہ سی چوق مهمدر . مارقس ، بو نقطه نی اهمیتدن دوشورمک ایچون سی ایله وجود بولان شینک مفید اولمادقہ برقیمتی حائر اولمایه جغنی ایضاح ایدیور . فقط بونلر ناصل تفریق اولوناییلیر ؟ بر شینک مفید اولوب اولماسی مسئلہ سی ینه عرض و طلب مسئلہ سی میدانہ چیقارر .

زمان حاضرہ کله جک و روسیه نک وضعیت اجتماعیہ سنه عطف نظر ایدہ جک اولورساق حیاته اک چوق لایق اولانک یاشاجنی فکرینک ایلری سورولدیکنی کورورز . عملہ یا خود بونلره ایستر عسکر ، ایستر چیفتچی دییکز ، فکر عملہ سنک دوچار اولدینی ضررلره اهمیت

ویرمکسزین ثروت ملیه دن ال بویوک حصه یی تأمینه عازمدر. بناء علیه زمان صکره فکر صله سی عظیم بر مقیاسده تناقص ایده جک یا خود بوسبتون اورته دن قالدق جقدر .

بزی ال جوق علاقه دار ایدن مسئله سوسیالیستلکک دینه قارشی وضعتیدر. بو خصوصده سوسیالیستلر آره سنده اتفاق آرا یوقدر. بونلرک بر چوغی صنف رهبانه معارضدرلر. مارکس، کپینک، الفاسی، تومیه، ایدیور، مومسی، الیهک، فکرینی بر اکثریت قبول ایتکدهدر. شو وارکه غرب سوسیالیستلری بو مسئله یی موضوع بحث ایدیورکن یالکز خرسیتیانلنی دریش ایدیورلر. شبهه سز خرسیتیانلنک مفکوره لرله سوسیالیستلک مفکوره لری بر ده کلددر، (بلا جفورد، باقس، شافل، بروتون) ودها بر چوقلری خرسیتیانلقدن منفرددرلر. بونلر خرسیتیانلنک سوسیالیستلکک مخاصم اولدیغنی سویله مشلدر .

غرب سوسیالیزمکک مطالبنی خلاصه ایده جک اولورسوق اونک حریت، مساوات، اخوت ایستدیکنی؛ فردیتک دولت مراقبه سنه کچمه سنی؛ هر فردک اداره مملکتده طوغریدن طوغری به بر رأی صاحبی اولمه سنی، تعیر دیگرله (بوروقراسی) نک الفاسی؛ بر کیمسه نک دیگر بر کیمسه حسابنه کچیمه سنی؛ صنف، رنک و عقیده اختلافنک زوالنی، لوردلنک، ارثی حکمدارلنک، شخصی ملکک الفاسی طلب ایتدیکنی کورورز. مسلمانلق صوک اساسدن ماعدا، اساسات سائر نک کافه سنی قبول ایدر. یعنی شخصی ملکک الفاسی قبول ایتمز.

اسلامک ایلک دورینی موضوع بحث ایتمدن مقدم ضرب سوسیالیزمکک نقائصنه دائر بر قاج سوز سویله مک ایسترم. ده موقراسینک، بعضاً فردیتجیلک نتیجه سی؛ سوسیالیستلکک، ده موقراسینک بر انکشافی اولدیغنی بیلیورز. فقط شدتلی فردیتجیلک خودپرستلک کیدر. مسئله باشلانغچنده بویله ایسه، خودپرستلک هیئت اجتماعیه ایچون تخریبکار اولدیغندن اونک اوزرینه هیچ بر هیئت اجتماعیه قورولاماز. خلکک فکری تهذیب ایدیلرزه ده موقراسی یا خود سوسیالیستلک تام کالنه ایره جکی زمانده تخریبکار افراطلره واریر. وبال نتیجه بو کون روسیه ده مشاهده ایتدیکنمز انتظامسزلق و آنارشا حاصل اولور. انسانلرک نفسلرینه پرستش ایتملری مقتضای فطرتلریدر. فقط بوکا قارشی یکانه چاره، دیندر. دین ایله سوسیالیستلک بزم فکر مزجه غیر قابل تفریقدر. دین؛ افرادی مراقبه ایتمز، افرادک حرکات و آمالنه رهبرلک ایتمزسه سوسیالیستلک صنوف محاربه لرینی تولید ایدر، فلاکتی موجب اولور. ماده پرستلک، خودکاملنی و خود پرستلکی تعلیم ایدیور. بوجهانک ماوراسنده برشیته اعتقاد ایتمینلر ایچون فداکارلنک بر معناسی یوقدر. سوسیالیستلک، بر فردک کندی نفسی ایچون دکل، باشقه لری ایچون یاشادیغنی تعلیم ایتدیکی زمان کال بولور. بویوک بر سائق اولمازسه هیچ بر موجود بشری فداکارلق اختیار ایتک ایسته مز.

عصری سوسیالیستلکک ارتکاب ایتدیکی دیگر بر خطا سوسیالیستلرک تشبیلرینه آشاغیدن دکل، یوقاریدن باشلامه لریدر. بونلر فردی بوس بوتون اهل ایده رک دولتی سوسیالیست یاغنه چالشیورلر. فقط یالکز سرمایه و اراضینک دولته انتقالی دولنک اداره سنی سوسیالیستلشدیرمه کافی دکلدر. مثلاً بوتون هندستانک اراضیسی دولنک دکلدر؟ بوتون تله فونلر، پوستلر، قانالار و بر چوق ده میر یوللری دولنک ده کلی؟ فقط نه دولنک اراضی صاحبی اولماق، نه ده ملنک بوتون صنایعی اله ایتمه سی بر سوسیالیست دولنک وجود بولمه سنه کفایت ایتیهور. حقیقی سوسیالیستلکک محتاج اولدیغنی شی اراضی و سرمایه نک ملیشدیرمه سی ده کل، بوندن باشقه بالذات دولنک سوسیالیست اولماسیدر. لیاقت لازمه یی احراز ایتمه مش بر دولته سوسیالیستلکی تطبیق ایتک خرابی یی مؤدی اولور. چونکه انسانلری دها زیاده بر سر بستی به نائل ایده جکنه دها شدید تضییقاته معروض ایدر. اونلرک هنر و دهاسنی انحطاط آور تاثیراته دوچار ایلر. سوسیالیست بر اداره ده خلق، تربیه، اخلاق و عرفان اعتباریله ال یوکسک سویه ده بولونمالیدر. شخصی ملکک الفاسنه کلنجه اونک الفاسیله اشخاصک جوالیق ده زائل اولور. بال نتیجه مملکتک تجارتی، حکومتک بوتون حرکتی توقف ایدر.

شیمدی اون اوچ عصر اولکی زمانه رجوع ایله عصر سعادتده کی احواله عطف نظر ایدلم. اول رسالتینه افندمزک، یالکز اساسات اشتراکیه یی تاقی به ده کل، اونلری تطبیقه مساعد بر سویه یه یوکسکتمک ایچون خلکک فکرینی تهذیب ایله مشغول اولدیغنی کورورز. بو اشتراکیلکک کوزدلکی شخصی فعالیت، فردی استحصالانه مداخله ایتمه مکله برابر بر فردک دیگر بر فرده تسلط ایتمه سنی، یا خود باشقه بر فردک حسابنه زنکین اولماسنی امکانلرلشدیرمه سندهدر. حضرت محمد حیات اشتراکیه یی تأسیس ایچون قوته مراجعت ایتمه مشدر، بر صنف محاربه سی آجامشدر. بوتون دقت و اهتمامی فردک سجیه سنی اعلایه، بو صورتله جمعیتی کناهرلندن تطهیرمه مضروفدی. اسلام اشتراکیلککک اساسی دیندر. مسلمانلرک ملیتی دینلریدی. بشرک اویدوردینی، رنک، عرق، مذهب حدودی یوقدی. بونلرک حیات و ممات هدفی بردی. هپسی ده واحد قادرك مراقبه سنه تابعیدیلر. هپسی ده بر روی کبی چالشیوردی.

حضرت محمدک هر فردی عینی یوکسک، فهوملرله اشباعه موفق اولماسی بر معجزه در. کندیسی ال عملی شکلده یالکز اشتراکیلککک ده کل، ال مفرط اشتراکیلکک بیله مکمل بر صورتده تطبیق اولونا بیله جکفی کوستر مشدر. بو اصول ایکنجی خلیفه حضرت عمر افندمزک دورنده ال یوکسک انکشافه مظهر اولمشدر. مشارالیه پیغمبرمزک قوردینی اساسلر اوزرنده معظم بر دولت اشتراکیه یوکسکتمشدی. بو دورده

دین آرد سنده مدھش بر مجادلہ قومیشدی . بر طاقم آدمی ، اللہک
 هر مخلوقی اولدینی کبی یاراندینی ادعا ، فقط تکامل نظریہ سی انواعک
 شرائط محیطیہ و مجادلہ حیات نتیجہ سی اولہرق انکشاف ایتدیکنی
 بیان ایدیوردی . بو مناقشہ نیک دوا می انسانند بر طاقم متعصبل
 « تکامل طوغروایسہ دین اساسسزدر . دیمشردی . تکامل نظریہ سی
 قبول عامیہ مظهر اولدی . شووارک بو حکمی ویرن آبدالار کندی
 منطقلرینک نتیجہ سی قبول ایتدیلر . فی الحقیقہ ، تکامل هر نہ قدر
 جناب حق خلقی ناصل وجودہ کتیردیکنه دائر اولان تلقیلر مزی
 ده کیشدیردیسہ ده جناب حق اعتقاد من اوزرنده بر تاثیر اجرا ایتدیشدر .
 حال حاضرده ایسہ دین ایله علم النفس ، بالخاصہ دین ایله یکی
 علم النفس آرد سنده بر نسل اولکی مجادلہ دن دھا شدید بر مجادلہ وقوع
 بولمقدہ در . یکی علم النفس حرکات بشریہ نیک سوائق خفیہ سی ، اعتقادات
 انسانیہ نیک کیزلی منابعی تحرییہ تشبث ایدیور . بناء علیہ اورته به
 دین و اخلاقہ اعتقاد منک منابعہ نائد مسائل ایلری سورلمکده در .
 بووادیدہ صورولان سؤالر ، دعا و عبادتک بر تلقیندن ، جناب حقہ
 اعتقادک ابویندن منتقل بر طاقم قاریشیق حسیاتک متحول برشکلہ
 اعتقاددن ؛ دینک حیاتہ قارشی چوجو قہ بر تمایلدن ، بر سیکر
 خستہ لغندن ؛ حیات بعدالموتہ اعتقادک حیات دنیویہ مسئولیتلری
 تحملدن عاجز اولانلرک تشویق ایتدکری بر اعتقاددن عبارت اولوب
 اولمادیقیدر . یکی علم النفس ایشتہ بویله بر طاقم مسائلی ایلری سورمکده در .
 طبیعی بورادہ بوتون بو مسائلی مفصل بر صورتده موضوع بحث
 ایدمک دکلر . چونکہ بومسائل پک بویوک مسائلدر . فقط بومسائلہ
 و بوتنقیداتہ جواب تشکیل ایدمک عمومی خطلری توضیحہ چالیشہ جفز .
 بالنتیجہ کوریلہ جکدرکہ بر نسل مقدم علم حیات ایله دین آرد سنده
 وقوع بولان مجادلہ نہیہ منجر اولدیسہ بودفعہ کی مجادلہ ده عینی نتیجہ به
 منجر اولاجق ، یعنی ، یکی علم النفس دین حقیقہ کی بر طاقم تلقیلر مزی
 ده کیشدیرمک ، فقط اللہ اعتقاد منی ، اللہ احتیاجی متاثر
 ایتدہ جکدر . تعبیر دیگرله بو مسائل ایله قارشیلاشجہ یکی علم النفس
 دینک قواعد اساسیہ سی دریندن تحری ایدمک ؛ حق دینی ، باطل
 دیندن تفریق ایدمک جکدر .

بونی توضیح ایتدک ایچون دعانک بر تلقین نفسی اولوب اولمادینی مسئلہ سی
 الہ آلام . دعانک ، بر انسان طرفندن کندی نفسنہ یا بیلان تلقینات اولارق
 قبول ایدلمہ سی شو دیمکدرکہ قوت ایچون دعا ایتدیکمز زمان قوت
 کندی ایچمزدن کایر . فقط مسئلہ بونکله قطعی بر صورتده حل ایدیلر .
 بالعکس بویله بر جواب دیگر بر مسئلہ وجودہ کتیرر . اودہ بوقوتک
 نردن کلدیکدر . اونک بزم ایچیمزدن کلدیکنی سویلمک ، هر زمان
 اولدینی کبی خفی و اسرار انکیز اولان او حیات وقوتک منبع نہایتی سی

بوتون خلق حقوقاً مساوی ایدی . هر فرد دها فقیر و دها ضعیف
 و طنداشنی حمایہ و اکا معاونت مسئولیتی تحمل ایدیوردی . اجر تسر
 تحصیل قبول ایدلمشدی . حکومت مدرسه لرنده طلبہ هر مظاهرتہ نائل
 اولویوردی . اختیار لرو عجزہ الحاصل ، رزقی قازانق ایچون چالیشہ میہ نلرک
 هپسنہ باقیلیوردی . چوجقارده معاونت ایدیلیور ، عسکر طائلرینه تخصیصات
 باغلا نیوردی . وظائف عسکر یه سی ایفا ایدنلر ایچنده صاحب یسار
 اولانلر حرب زمانلرنده بیله کندی مصارفی بالذات تأدیہ ایدیورلردی .
 دولت خزینہ سی طرفندن بر کیمسہ یه یوکسک معاش ویریلہ یوردی .
 آنجق بوتون و قتلرینی خدمت دولته حصر ایدن رؤسایہ معاش اعطا
 اولونیوردی . دولتک بوتون شونی مشاوره عامہ ایله تقریر ایدیوردی .
 دولتک رؤسای اجماع ملی بی اخلال ایدمک بر قدرتی حائر دکلردی .
 صلاحیت تشریعیہ بر قایمنہ ، بر پارلامانتونک یدندہ دکلدی . حق تشریع ،
 بوتون مخلوقاتنہ مساوات دائرہ سنده معاملہ ایدن جناب حاکمیدی .
 قوانین الہیہ نیک تفسیری ، افرادہ دکل ، بوتون امتہ بیر اقلمشدی .
 قوانین اسلامیہ بعضاً عمر کی بویوک بر خلیفہ دن زیادہ بر اختیار قادین
 طرفندن حسن تفسیر ایدیلیوردی .

علم النفس و دینه

(اوقسفورد) ده عقد اولتان عصری رجال دین قونفرم سندن اولجہ بحث
 ایتش ، دها صوکرہ اورادہ « عصری علم هیئتک بر صانع حکیمی و بوسان
 حکیمک وحدایتی اقرار ایتدیکنی ، افادہ ایدن بر خطابه علمیہ بی خلاصہ ایتشدیم .
 بوکون عین قونفرمده « علم النفس و دین » حقیقہ استاد (ز . ا . هادفیلد) ک ایراد
 ایتدیک خطابه علمیہ بی ترجمہ ایدیورم . استاد (هادفیلد) یکی « علم النفس » ک
 میدان مناقشہ به چقاردینی مسائل مهمہ بی ایضاح ایتدکدن صوکرہ بولرہ
 ویریلہ جک جوابلرک آنا خطفی ایضاح ایتدکده و « علم النفس » ک بلخاصہ دین
 حق دین باطلدن آیرمغه موفق اولاجقنی بیان ایله دین حقک « علم النفس » نقطه
 نظرندن اساسلری تمداد ایتدکده در . بالکیز استاد مومی ایله بواساسلرہ کورده بعض
 ادیان تدقیق ایدیورکن « مقایسه ادیان » عالمی اولدیفندن موضوع بحث ایتدیک
 ادیان حقیقہ شایع اولان فکرلرہ بنای مطاللہ ایتدیکنی اعتراف و بوفکرلرک
 حقیقی افادہ ایدوب ایتدہ مسندن مسئولیت قبول ایتدیکنی بیان ایدیور . استاد
 مومی الہک بوافادہ سی مسلمانق حقیقہ درمیان ایتدیک مطالعاتک نفس الامرہ
 موافق اولوب اولماسی مسئلہ سی تدقیق ایتدککلزمه و بولری تصحیحہ چالیشامزہ
 بادی اولدی . بناء علیہ مقالہ نیک خرسقیانلق و مسلمانلقی موضوع بحث ایدن
 پارچہ لری مستر (هالدهن) ک ده ظ ، محرر حاجز کدر . « یکی علم النفس » ک
 دین حق اساسی اولہرق قبول ایتدیک اساسلر دین میمنزک تعالیمہ او قدر
 موافقدرکہ بو حقیقت یک نظرده تجلی ایدیور . اساساً هر شک وشبهه دن عاری
 بر حقیقت مسلمہ ، علوم وفنونک ایلرله دیکه حقائق اسلامیہ به تقرب و اساسات
 دینیہ مزی توضیح ایدمک جکدر .

استاد (هالدهن) دیورک :

بر نسل مقدم ، بالخاصہ تکامل مسئلہ سی اوزرنده ، علم حیات ایله